Datum: 2026-10-23
Diarienummer Ju2026/01595
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L2@regeringskansliet.se

Promemorian "Ett statligt identitetskort" (Ju 2026:01595)

DFRI, Föreningen för Digitala Fri- och Rättigheter, lämnar följande synpunkter
DFRI välkomnar initiativet att införa ett statligt identitetskort och en statlig e-legitimation. Det nuvarande identitetslandskapet i Sverige, dominerat av Bank-ID och ett fåtal privata aktörer, skapar sårbarheter och beroenden som inte är acceptabla för en grundläggande samhällsfunktion.

Vi stödjer promemorians mål att stärka identitetsförvaltningen, försvåra identitetsmissbruk och motverka bedrägerier. Vi avvisar dock förslaget att tillåta automatiserade biometriska jämförelser mot passregistret för brottsbekämpning. Vi anser också att den statliga e-legitimationen bör baseras på öppna standarder.

Vi anser också att tillgängligheten redan i nuläget inte är bra och riskerar bli ännu sämre samt ifrågasätter förmodan att kostnaderna inte skulle öka.

Lagförslaget innebär en sökbar ansiktsdatabas på alla svenskar

Passlag 1987:302 6 b § säger: *Fingeravtrycken och ansiktsbilden enligt 6 § andra stycket 1 samt de biometriska data som kan tas fram ur dessa får inte användas vid sökning med hjälp av automatiserad behandling. Lag (2009:387).*

Denna bestämmelse infördes 2009 och representerar en absolut princip: biometriska uppgifter från pass får överhuvudtaget inte användas för automatiserad sökning. Principen motiverades av att passregistret omfattar nästan hela den vuxna befolkningen och att biometrisk sökning skulle kunna användas för att spåra personer på ett sätt som innebär ett betydande intrång i den personliga integriteten (prop. 2008/09:278 s. 37).

DFRI anser att denna princip ska bibehållas oförändrad istället för att, som promemorian föreslår, upphävas och ersättas med ett sökbart ansiktsregister. När skatteverkets ID upphör 2032, tvingas alla svenskar utan körkort att lägga in sitt ansikte i databasen.

Om målet med promemorian är att ge Polisen tillgång till ett sökbart ansiktsregister borde det framgå mer direkt av promemorians mål och även visa på studier på hur många fler brottslingar som omhändertas, dels vad allmänhetens bild av att vara misstrodda får för konsekvenser för samhället.

För att undvika missbruk vid dataläckor ska lagen endast innefatta ”cancelable biometrics”, dvs särdrag av ansiktet som endast möjliggör sökning men inte rekonstruktion av ursprungliga ansiktsbilden. Lagen skall även föreskriva datalagring inom Sverige för att minimera risken av otillåtet utlämnande till främmande makt.

Sweden Connect är inkompatibelt med eIDAS 2.0

De utfärdare av e-legitimation som statliga tjänster måste acceptera regleras av DIGG och ramverket Sweden Connect. Sweden Connect bygger på SAML-redirect, där IdP:n tillåts ha full kontroll över webbläsarmiljön under inloggningen och därför ställer stora krav på alternativa e-legitimationer. Auktorisationssystemet bör öppnas för broker-modeller där identitetskontroll utförs av kvalificerad tredje part (t.ex. notarie) och användaren äger sin egen autentiseringsenhet. Detta minskar beroendet av enskilda plattformsleverantörer och ger enskilde medborgaren större kontroll.

Detta tillvägagångssätt möjliggörs av EU:s eIDAS 2.0-förordning (2024/1183) och dess elektroniska plånbok EUDIW som Sverige förr eller senare måste gå över till. Vi uppmanar därför regeringen att prioritera EUDIW-integration för statliga tjänster, så att det står fritt för individen att välja bärare för sin e-legitimation.

Reglera identitetsförsäkran för privata e-legitimationer
För de e-legitimationer som redan är godkända enligt lag (2023:704) finns inga enhetliga krav på identitetsförsäkran. Statens e-legitimation ställer höga krav på sig själv - personlig inställelse, verifiering mot pass, biometrisk kontroll - men privata aktörer tillåts utföra identitetskontroll utan motsvarande reglering. Detta innebär att folk kommer dras till de mer lättanvända privata alternativen trots den större risken för id-kapning – som är en av promemorians explicita mål att försöka minska.

DFRI förslår därför en infrastruktur som Sverige redan har för kvalificerad identitetsförsäkran: notarius publicus. Notarier förordnas av Länsstyrelsen, har straffansvar för sin verksamhet, och har laglig befogenhet att verifiera identitet mot fysisk legitimation och bevara dokumentation (lag 1981:1363). Denna infrastruktur kan användas för att tillgängliggöra identitetsförsäkran för grupper som idag saknar tillgång till e-legitimation — exempelvis äldre, personer med funktionsnedsättning, och personer utan svenskt personnummer.

Tillgänglighet
Promemorian beaktar inte särskilt tillgängligheten utanför de större städerna, utan konstaterar kort ”...utfärdas idag på de flesta polisstationer i landet” (s182). Samt att polisen i dagsläget bedriver ”...väl fungerande verksamhet för utfärdande av pass och nationella ID” (s229).

I realiteten är det glest mellan passmyndigheterna, och flera uppmärksammade indragningar av polisstationer har skett under senare år.

Promemorian öppnar för att utlämning kan ske på polisens servicekontor och på Statens servicecenter. Men för båda gäller att de blivit färre under senare år. Och med de särskilda ID-krav som utredningen föreslår vid utlämning (ansiktsbild, fingeravtryck) är sannolikheten stor för att utvecklingen mot färre utlämningsställen fortsätter.

När promemorian kort slår fast ”Att det t.ex. är förenat med besvär att ta sig till en passmyndighet (*för att kunna använda bud*) räcker inte” (s189) är detta otillräckligt enligt DFRI:s mening.

För att en **reell likvärdighet** att erhålla ett pass och ett nationellt ID-kort skall finnas **över hela landet** anser vi att en mera **ambulerande verksamhet**, förslagsvis enligt ett rullande schema där myndigheten besöker olika orter, behövs och att detta bör regleras i förordning eller på annat sätt., trots att utredningen inte vill föreslå något sådant (s73, 189) utan bara vill ”...tillåta... att myndighetens personal besöker sökanden” (s72), ”någon skyldighet... föreslås inte” (s73, 189).

Man kan jämföra med hur den minskade tillgängligheten vid allmänna val när mindre vallokaler dragits in (efter 2022) av Valmyndigheten mötts med en generösare tillämpning av rätten till ambulerande valmottagning i hemmet. För många torde behovet av ett fungerande ID-kort för att fungera i samhället vara större än behovet av att gå och rösta.

Det borde enligt vår mening göras en åtminstone översiktlig konsekvensutredning för glesare befolkade delar av förslaget (*hur stor andel har någon ID-handling med hög säkerhet i dagsläget, hur många kan tänkas ha det efter att förslaget blivit verklighet*). Vi ser en uppenbar fara i ett ökat utanförskap.

Kostnader för Polismyndigheten
Promemorian hävdar att efter initiala kostnader finns det ”...inte skäl att anta styckkostnaden skall öka” (s233). Och betonar att verksamheten även fortsatt skall vara självfinansierande.

Bland annat antas ”många... ansöka om handlingarna (*dvs pass och ID*) på samma gång” (s102)

Men givet den korta giltighetstiden på 5 år är det sannolikare att många kommer att försöka saxa giltighetstiderna (*det ena gäller ytterligare 2,5 år när det andra går ut*), så att det snarare kommer att bli en betydligt högre belastning på passmyndigheten.

Redan nu då ”...passmyndighetens verksamhet bygger redan på den omloppstiden” (5år) (s69, 72) är det så att myndigheten anser det nödvändigt att kräva bokning med e-legitimation för att kunna hantera efterfrågan.

Givet att de ökade kraven också för utlämning enligt vår mening föranleder högre krav för tillgänglighet, till exempel genom ambulering, talar allt för ökade kostnader, alternativt en ännu sämre tillgänglighet utanför storstäderna.

Kostnader för den enskilde, kommuner och Gode män
Om inte polismyndigheten åläggs att tillförsäkra en större tillgänglighet än nu är det uppenbart att kostnaderna för den enskilde ökar med ytterligare en ID-handling som med saxade giltighetstider kräver dubbla antalet resor och sannolikt längre också vid utlämning på grund av högre ID-krav.

Det sagda gäller också för kommuners socialförvalting och hemtjänst och för Gode män som kan tvingas till motsvarande fler resor, som bud eller som ledsagare.

Det är för övrigt anmärkningsvärt att varken Socialtjänst eller Gode män och förvaltare inte med ett ord berörs i utredningen.

Övrigt
DFRI anser det oskäligt att det krävs e-legitimation för att boka en tid för pass eller statlig ID-handling.

Att Passmyndigheten råder till att ”be någon om hjälp” är inte förenligt med den personliga integriteten och bortser ifrån problemet med till exempel hedersfrågor. Att som sista utväg hänvisa till att sitta i en, ibland mycket lång, telefonkö är heller inte acceptabelt enligt vår mening.

Föreningen för Digitala Fri- och Rättigheter, DFRI, gm

Christian Häggström, styrelseledamot i DFRI

Delaktiga i författandet av remissvaret har varit
Bengt Jonsson (medlem i DFRI)

http://dfri.se , e-post styrelse@dfri.se